

Paradiso

Zaterdag 30 maart 1968 openende Paradiso zijn deuren. In deze tijd waren de Gemeente en jeugd over weinig eens, behalve dat deze plek er moest komen. In de 40 jaar dat het bestaat is het uitgegroeid van cosmis ch ontspanningscentrum tot een poptempel waar naast alle soorten muziek ook lezingen en wetenschappelijke fora kunnen plaatsvinden.

In al de roerige jaren hebben hier grote namen gestaan als Sex Pistols, The Rolling Stones en The Police. Vooral de veelzijdigheid is kenmerkend, oud organisator Willem de Ridder noemt de optredens dan ook liever Happenings. Paradiso is dan ook benoemd door de VPRO als plaats van herinnering op www.geschiedenis.vpro.nl.

40 jaar is ook een moment om stil te staan bij wat er allemaal geweest is. Een boek met affiches en een tentoonstelling van en voor medewerkers is het resultaat. Er is alleen zoveel meer mogelijk. Alle informatie die op dit moment letterlijk in dozen staat moet een plek en relevantie krijgen. Affiches, foto's, av materiaal, waterflesjes, verhalen, krantenknipsels; het is overal en nergens.¹

Paradiso staat open voor verandering en wil graag dat wij gaan onderzoeken waar ze moeten beginnen met vastleggen, wat ze moeten doen en hoe ze dit aan kunnen pakken.

De opzet van deze scriptie is te onderzoeken hoe een poppodium een archief kan aanleggen van de verschillende informatiestromen die hun concerten genereren. Er wordt gekeken naar hoe deze informatie verzamelt kan worden en voor eigen voordeel aan kan wenden. Hierbij wordt ook ingespeeld op de mogelijke betrokkenheid van (gebruikers/bezoekers) om de verzameling te voeden.

Relevantie voor Paradiso

- *Inzicht in informatie* over producties uit het verleden door het inzicht krijgen in de collectie.
- *Afspiegeling van de waarde van Paradiso in het collectief geheugen*. Paradiso als 'lieux de memoire'.
- Betere mogelijkheden tot het *in beeld brengen van subculturen*, een van de doelstellingen van Paradiso.²
- Mogelijke versterking van het merk Paradiso: verhoging van de authenticiteit en daarmee exclusiviteit door het *betrekken van bezoekers* en hun herinneringen bij Paradiso.
- Aanzet tot beeldvorming van *de geschiedenis van Paradiso* als instelling.
- Duurzaamheid van de organisatie.

¹ (sd). Opgeroepen op 01 06, 2008, van <http://geschiedenis.vpro.nl/plaats/39378388/>

² VPRO. (sd). Opgeroepen op 01 08, 2009, van <http://3voor12.vpro.nl/artikelen/artikel/17288779>

Binding met bezoekers

Het is voor een muziekpodium gunstig een sterke binding met de bezoekers na te streven. Naast een positieve invloed op het imago, stijgende bezoekcijfers, een versterkte concurrentiepositie, is er een grotere zekerheid op blijvende overheidssteun. Het is daarom strategisch om buiten de gangbare programmering te zorgen voor mogelijkheden waardoor meer bezoekers zich gaan identificeren met de instelling. Hiermee kan het podium zich onderscheiden door het aanleg van een archief.

Huidige situatie muzikaal erfgoed

Er wordt veel gedaan aan vastleggen van het materiaal rond concerten door de media en podiumbezoekers. Deze informatie is op verschillende plekken virtueel en fysiek te vinden. Beeld- en geluidopnamen en gesproken en geschreven woord, in de vorm van bijvoorbeeld recensies. Maar ook posters, flyers, persoonlijke herinneringen. Deze informatie verspreid zich van bezoekers tot aan professionele media. Er wordt over het optreden gepubliceerd in kranten (stadsblad), tijdschriften (Oor) en op het internet (3voor12, Fabchannel, Lastfm)³. Maar er zijn op internet ook recensies en (vaak illegale) beeld- en geluidopnamen van bezoekers te vinden.

Door nieuwe ontwikkelingen en de verplaatsing naar het internet van veel informatie is er steeds meer beschikbaar voor poppodia maar nog moeilijker geworden om te starten met het verzamelen van deze informatie. Om dit wel te doen is een verzamelbeleid op professionele basis nodig. Met beleid kan bijvoorbeeld gewerkt worden aan de wijze van verzamelen, het categoriseren van de gegevens en kan worden geanticipeerd op de benodigde (digitale) opslagruimte. Een verzamelbeleid maakt een professionele ontsluiting van een collectie mogelijk.

Naast de informatie die vrijkomt bij concerten is ook het popinstituut, wat behoort tot "Muziek Centrum Nederland", bezig met muzikaal erfgoed. Drie onderdelen brengen zij aan het licht. Zij zetten zich sinds 1975 in voor de promotie en ontwikkeling van de Nederlandse popmuziek in binnen- en buitenland. Daarnaast stellen zij de grootste popencyclopedie van Nederland online beschikbaar. Als laatste bieden zij tips aan muzikanten over o.a. belasting, subsidies en handige adressen. Ook plaatsen zij tourverslagen op de site van bands.

Instituut collectie Nederland (ICN) wil dat de samenleving bewust omgaat met het culturele erfgoed zodat dit erfgoed zijn functie kan blijven vervullen. Zij beschikken over veel kennis en zijn actief bezig met onderzoek naar Nieuw Erfgoed. Onder andere onderzoek naar subculturen zal terug komen in dit onderzoek. In overleg is besloten tot het uitwisselen van kennis over deze onderwerpen. subculturen wat

³ Youtube en Flickr zijn voorbeelden van zeer grote mediasites die gebruikers ruimte bieden tot het uploaden van respectievelijk video en beeldmateriaal. Last.fm geeft gebruikers de gelegenheid al hun gespeelde digitale muziek te laten registreren, waardoor een beeld ontstaat van hun muzikale identiteit. Het samenbrengen van deze luistergegevens biedt de gebruikers een schat aan informatie. Aanbevelingen voor bands en optredens worden nauwkeurig op hen toegespitst.

terug gaat komen in dit onderzoek. Graag willen wij van deze expertise gebruik maken.

Relevantie voor de Erfgoedwereld

Nieuw erfgoed anno 2009

ICN benoemt nieuw erfgoed als: “Nieuw erfgoed is een werkdefinitie voor een groep erfgoed die zich aan en achter de verzamelhorizon van de gevestigde museum- en erfgoedwereld bevindt. Veel van het nieuwe erfgoed ontstaat in onderdelen en aspecten van de cultuur die zich moeilijk laten musealiseren. Nieuw erfgoed is daarom een spannend, onbekend terrein. Vragen over context, gebruik en authenticiteit spelen bij nieuw erfgoed een grote rol.”⁴

De erfgoedwereld is volop in beweging sinds de komst van het nieuwe, semantische web 2.0. Recente ontwikkelingen brengen nieuwe inzichten mee in de wijze waarop musea met hun publiek om moeten en kunnen gaan. Inmenging van het publiek maken het mogelijk de collectie een persoonlijkere, rijkere context mee te geven. Maar ook particuliere verzamelingen kunnen bijdragen aan het nieuwe erfgoed. Het gaat dan met name om het exploreren van nieuwe verzamelgebieden. Paradiso zou hieraan een bijdrage leveren door het (verkennen van) het ontsluiten van immaterieel muzikaal erfgoed.⁵

Belanghebbenden Schema

Figuur 1. Belanghebbenden schema voor archief Paradiso, Marije van Veen

⁴ ICN. (sd). Opgeroepen op 01 08, 2008, van http://www.icn-kennisdossiers.nl/index.php?Itemid=91&id=8&option=com_content&task=blogsection

⁵ P. van Mensch, *Voor nu en voor later* (2003) p.54
http://www.ahk.nl/ahk_upload/ahk_documenten/rwa_publ_pvm_1993_1.pdf

Resultaten juni 2009

- Scriptie
- verzamelplan voor een Paradiso archief
- presentatieplan
- Auteursrecht onderzoek
- opzet subsidie aanvraag
- Maatschappelijke relevantie onderzoek

Probleemstelling

Paradiso heeft geen archief maar ervaart dit als een gemis. Op dit moment wordt er geen interne en externe informatie bewaard maar hier hebben zij wel behoefte aan omdat veel bruikbare informatie nu verloren gaat.

Doelstelling

Het opstellen van een verzamel- en presentatiebeleid voor Paradiso zodat zij een archief kunnen opzetten en daarmee inzicht kunnen krijgen in hun collectie. Daarnaast onderzoeken wie belang bij en wat voor een meerwaarde een archief van Paradiso voor de maatschappij kan hebben.

Vraagstelling

Hoe kan je een verzamel en presentatiebeleid opstellen voor de concerten die in een podium hebben plaats gevonden?

Wie hebben, naast het podium, belang bij het vastleggen van de vrijgekomen informatie rond concerten en wat voor een meerwaarde biedt het de maatschappij?

Deelvragen

Onderzoek vanuit Paradiso

- 1.1 Hoe kan informatie verzameld worden over muzikaal erfgoed?
- 1.2 Aan welke criteria moet het verzamel en presentatiebeleid voor een podium voldoen? (wat wel/wat niet?)
- 1.3 In welke vorm(en) kan informatie rond concerten bewaard worden? (archivering)
- 1.4 Hoe moet worden omgegaan met auteursrecht op de beschikbare informatie?
- 1.5 Op welke wijze kan de informatie worden ontsloten voor het publiek?
- 1.6 Zijn er fondsen beschikbaar voor het behoud van muzikaal erfgoed? Zo ja, aan welke criteria moet voldaan worden?

Theoretische reflectie op behoud van muzikaal erfgoed

- Wie zijn de belanghebbenden voor muzikaal erfgoed?
- Is in het verleden eerder muzikaal erfgoed vast gelegd? Zo ja, hoe is dit door het publiek ontvangen?

- Wat voor een meerwaarde kan het vastleggen van muzikaal erfgoed bieden voor de maatschappij?
- Wat zijn de voor en nadelen van het institutionaliseren van muzikaal erfgoed?

Motivatie dual afstuderen

In een gesprek bleek dat wij allebei van plan waren af te studeren in de richting van immaterieel, muzikaal erfgoed. Het viel ons in eerste instantie op dat er niet zoiets bestond als een muziekmuseum. Terwijl muziek en jeugdsbiculturen arm in arm gaan en een onderdeel vormen van het collectief geheugen. Uit niets is het echter lastig een museum starten, bovendien valt dit niet in de lijn van onze ambities. De collectie die wij voor ogen hadden bestaat echter wel in gefragmenteerde vorm: bij verschillende instellingen, bedrijven, personen en deels online.

In een tweede gesprek concludeerden wij dat het voor sommige podia interessant zou kunnen zijn om professioneel te collectioneren, en verschillende stromen van informatie bijeen te brengen. Het leek het ons relevant om bij zo'n collectieplan ook mogelijkheden van ontsluiting te noemen, omdat dat de bruikbaarheid van het advies veel groter zou maken. Bovendien kunnen wij op deze manier beiden zowel theoretisch als praktisch onze vaardigheden inzetten en verfijnen en is het werk afwisselender.